

Valimisprogramm rektori valimistele

Raul Eamets

Detailsemad tegevused valdkondade kaupa:

Ülikooli ja rektori roll ning ülikooli juhtimine

1. Ülikool peab tänasest palju rohkem panustama sellesse, et ühiskondlik arusaamine ja normatiivne raamistik (seadusandlus) toetaks ülikooli arengut. Tuleb seista selle eest, et paraneks erinevate sidusrühmade arvamus ja suhtumine kõrghariduse ja teaduse vajalikkusesse (näiteks teaduskraadi väärtustamine avalikus sektoris).
2. Ülikooli liikmed peavad rohkem kaasa rääkima ühiskonna probleemide lahendamisel. Teemaks ei peaks olema ainult kriisid või julgeolek, aga ka pikema perspektiiviga teemad, näiteks kestlik areng, personaalmeditsiin, tehisintellekti rakendamine, küberjulgeolek, kvaliteetne elukeskkond jms.
3. Ülikooli rektor peab olema riigis arvamusliider ja rääkima kaasa laiematel teemadel kui ainult kõrgharidus.
4. Me oleme päris palju tegelenud ülikooli korrastamise ja parendamisega. Olgu selleks siis läbiviidud struktuurireform või karjäärimudeli rakendamine. See ei tähenda, et muutusi enam vaja ei ole, aga suuri ülikoolisisesi reforme pole hetkel vajadust läbi viia.
5. Keskset ülikooli juhtimismudelit tuleb parandada. Näiteks on ebaselge rektoraadi büroo roll, alluvuse printsiip ja moodustamise põhimõtted. Samuti on kaks prorektorit liiga vähe selleks, et tagada efektiivne rahvusvaheline suhtlus, koostöö ettevõtetega, kestliku arengu alane tegevus ja arengukava kaasajastamine. Lähtuvalt kahe uue prorektori (arengu ja ettevõtluse prorektorid) koha moodustamisest, tuleb üle vaadata ka vastutusala juhtide (näiteks kantseri) funktsioonid ja tegevusvaldkonnad. Täpsustada tuleb ka tugiüksuste rolle ja tegevusi. Eesmärgiks on juhtimisotsuste parem läbipaistvus ning parem kommunikatsioon.
6. Et rõhutada juhtimise olulisust ning suurendada juhtimisülesandeid täitvate inimeste motivatsiooni, tuleb olulisematel administratiivsetel ametikohtadel (nt instituutide juhid, dekaanid) töötavatel akadeemilistel töötajatel pikendada atesteerimisperioodi ametis olnud aja võrra.

Õpetamine

7. 3+2 süsteemi kõrvale peab tekkima paindlik süsteem, mis võimaldab töökogemust omavatel või töötavatel üliõpilastel ise oma haridusteed planeerida, läbi eraldi võetavate moodulite ja mikrokraadide. Paindlike õppevormide väljatöötamisel tuleb keskenduda magistritasemele ja pidada silmas töötavate inimeste soove ja huve. Seega saab seda rakendada sessioonõppe vormis töötavatel õppekavadel. 5-aastase (kas integreeritud või 3+2) õpitee võimalus peab olema erialadel, kus on selged kvalifikatsiooninõuded ja kutsestandardid (näiteks arstid, psühholoogid, juristid, logopeedid, eripedagoogid, insenerid). Kõik see tähendab paindlikumat õppekavade loomise süsteemi ja paindlikumaid vastuvõtutingimusi. Paindlike õpivormide puhul tuleb kindlasti arvestada valdkondlikke eripärasid ning tagada õpetamise kõrge kvaliteet.

8. Uute paindlike õppevormide (nagu mikrokraadid) puhul tuleb tagada, et õpetamise kvaliteet ei lange. Seda saab saavutada lühemate õpivormide kombineerimise kaudu nn traditsiooniliste õppekavadega, näiteks mikrokraad võiks olla osa kaheaastasest magistrikavast, seejuures ei pea mikrokraad olema kindlasti tasuline.
9. Ülikooli rahvusvahelise konkurentsivõime ja nähtavuse tõstmine peab olema eesmärgiks. Selle saavutamiseks tuleb toetada igast valdkonnast 1-2 õppekava rahvusvahelise akrediteeringu (või vastava sertifikaadi) saamist.

Teadus

10. Tähtis on uute ülikooli rahastusel põhinevate toetuste välja töötamine. Näiteks noore teadlase grant: järeldoktori grant, mille suurus oleks u 20-25 000 eurot ja mille saamise tingimuseks oleks 2-3 rahastustaotluse kirjutamine, lisaks publikatsioonid. Suunatud oleks see just värskest kraadi kaitsnud Tartu ülikooli teadlastele.
11. Teadusaparatuuri investeringutel peab ülikool võimalusel valdkondadele vastu tulema ning vähendama piirsummasid tänaselt 200 000-lt näiteks 100 000-e. Kaaluda võib ka omaosaluse suuruse muutmist.
12. Teaduspoliitiline eesmärk, mis seisab ülikooli kui terviku ees, on teadusrahastuse eraldise sisemiste proportsioonide muutmine, et suureneks püsirahastuse osakaal. Täna on baasrahastuse osakaal TÜ-s teadusrahast 18 %, tulevikus võiks see olla 45-50%.
Riigi tasandil võiks olla eesmärgiks, et 1/3 teaduse rahastusest läheks baasfinantseerimisele, 1/3 konkurentsipõhisele rahastusele ning 1/3 ministeeriumitele rakendusuringuteks. 1/3 eraldamine baasfinantseerimisele tähendaks ülikoolile lisatulu ca 30 miljonit eurot, mis võimaldaks tenuuride rakendamist karjäärimudelid (professoritele eraldi teadusraha), teadusaparatuuri investeringute suuremat toetamist ning noorteadlaste grantide sisseviimist.
13. Doktoriõppes tuleb tõsiselt mõelda, kuidas suurendada eesti keelt kõrghariduse valdavate doktorantide vastuvõtmist. Vastasel juhul ei tule enam peale eesti keeles õpetada oskavat akadeemilist järelkasvu. Oluline on ka keeleõppenõude sätestamine doktorandi töölepingus (3. a. jooksul, suhtlustasandil). Teadmussiirde doktorantuuri tuleb prioriteerida.
14. Teadlaste teadlikkust ühiskonna teenimise kohustusest tuleb suurendada. Teadust ei saa teha vaid teaduse pärast, teadus peab teenima ühiskonda. Rohkem ideid peab liikuma läbi ettevõtluse majanduse kasvu kiirendiks. Sellele aitaks kaasa ettevõtetega koostöö arvestamine atesteerimisprotsessis.

Töötajad ja üliõpilased

15. Ülikool peab rohkem hoolima oma töötajatest ja üliõpilastest. Kui rääkida toitlustamisest, siis tuleb vajadusel toetada õppehoonetes tegutsevaid toitlustusasutusi, teha kokkuleppeid linna toitlustusasutustega soodustuste saamiseks ning otsida edasi soodsa toitlustamise võimalusi üliõpilastele.
16. Laused „Tervislikke eluviise toetav ülikool“ ja „Liikumist toetav ülikool“ ei või jääda vaid loosungiteks. Koostöö kaudu linnavalitsusega tuleb seista uute jalgrattateede ja parklate loomise eest. Igal aastal võiks korraldada ülikooli töötajate suvepäevi Käärikul.

17. Töötajatele tuleb pakkuda suuremaid soodustusi meie enda või partnerite poolt pakutavate teenuste kasutamisel: akadeemilise spordiklubi kuutasud, soodustus Kääriku spordikeskuses jms.
18. Tuleb seista nii töötajate kui tudengite vaimse tervise eest ning vajadusel seda tagada läbi keskse nõustamise parema kättesaadavuse ning ennetustegevuse.
19. Rektor peab riigi tasandil seisma selle eest, et üliõpilastele luuakse inimväärset elamist võimaldav riiklik õppelaenu süsteem, tagades nii juurdepääs kõrgharidusele erineva sotsiaalmajandusliku taustaga andekatele noortele
20. Eesmärgiks on ka juhtimiskvaliteedi tõstmine, 360 kraadise tagasiside tihedam kasutamine, parimatest praktikatest õppimine.

Rahastamine

21. Tasuta hariduse tingimustes on peamised täiendava õpperaha teenimise võimalused ingliskeelne õpe ja paindlikud õppevormid (mikrokraadid, 1-aastased magistriprogrammid, osaajaga tsükliõpe). Nende loomist tuleb toetada läbi erinevate kesksete motivatsioonipakettide.
22. Ülikooli eelarvepõhimõtted peavad selgemalt soodustama nii õpetamist teistele struktuuriüksustele ja valdkondadele kui ka interdistsiplinaarset õpetamist ühe õppeaine raames. Arvesse ei tohi võtta vaid muutust õpetamise mahtudes, vaid ka mahtu ennast (väljapoole struktuuriüksust antavate ainepunktide osakaalu kõigist struktuuriüksuste poolt välja antavatest ainepunktidest). Samuti tuleb kaaluda, kas õppeainetes, mille õppejõud on erinevatest struktuuriüksustest, võiks väljaantavad ainepunktid olla läbi korrutatud mingisuguse ühest suurema koefitsiendiga.
23. Kuna Euroopa Liidu rahastusskeemid on käesoleval eelarveperioodil järjest enam liikunud alusuuringute toetamiselt läbi ettevõtete teaduse toetamise poole (rakendusuuringud), tuleb suurendada sellistest rahastusskeemidest vahendite taotlemist ja taotluste edukuse määra. Tähtis on ettevõtlus- ja innovatsioonikeskuse ja grandikeskuse koostöö selles valdkonnas.
24. Ülikooli finantsseis on hea ja see võimaldab suurendada laenukoormust. Laenude võtmise eesmärgiks peaks olema veel vajalike infrastruktuuriobjektide (TÜTI, TUMRI ja farmaatsia instituudi hoone, õigusteaduskond Tallinnas, Viljandi kultuuriakadeemia) kiire valmis ehitamine ning olemasolevate rekonstrueerimine, et tagada kõikide struktuuriüksuste töötajatele ja üliõpilastele kaasaegsed töötingimused. Laenu abil saab ka olemasolevad hooned energiasäästlikumaks ja keskkonnasõbralikumaks muuta.

Koostöö ettevõtlusega

25. Ülikool peab võtma Eestis eestvedaja rolli parandamiseks kõrgkoolide ja ettevõtete vahelist koostööd. Selleks tuleb ettevõtlus- ja innovatsioonikeskusele tagada püsiv ja piisav rahastus, et keskuses saaksid kujuneda välja kindlad teenused ning püstitatud eesmärkide poole liikumiseks ei pea taotlema vahendeid erinevatest projektidest.
26. Ülikooli patentide taotlemine, hoidmine ja kasutusse andmine peab läbi tegema uuenduskuuri, et suurendada patentidelt laekuvaid tulusid ning muuta ülikool atraktiivseks patentide registreerimise kohaks. Nendes küsimustest peab eestvedajaks olema ettevõtlus- ja innovatsioonikeskus.

Rahvusülikooli missioon ja regionaalne koostöö

27. Rahvusülikooli missioon on aidata kaasa eesti keele ja kultuuri kestmisele, seda eesmärki peab ka tulevikus täitma rahvusprofessuuride institutsioon, aga samuti peab ülikool tagama eesti keelse õppe säilimise.

28. Ülikool peab tagama piisava eesti keele õppe välistudengitele, -õppejõududele ja -teadlastele.
29. TÜ saab edukalt täita oma rahvusülikooli missiooni, arendades kogu Eesti ajaloolise keele- ja kultuuriala sidusuuringuid ning mitmekesisidades eri regioonide elanikele suunatud õppevorme.
30. Regionaalsete kolledžite roll tuleb selgemini sõnastada regionaalpoliitika osana ning kokku leppida nende kohalike omavalitsustega koostöö ja riikliku rahastamise printsiibid.
31. Regionaalse koostöö raames peab ülikool tegema tihedamat koostööd teiste Eesti kõrgkoolidega. Näiteks võiks Pärnu kolledžis viia õppetööd läbi ka TTÜ (sellistel erialadel, mis ei konkureeri kolledži õppekavadega.) Eesmärgiks optimeerida ruumide kasutamist ning rikastada vastastikku õppekavasid uute ainete ja õppejõududega.
32. Regionaalsed kolledžid peavad muutuma regiooni arengukeskusteks ning koostöö kohaks kohaliku ettevõtlusega. Kolledžites on kohalik teadmus nii looduse, kultuuri kui ka erinevate majandusvaldkondade osas, lisaks on olemas kompetents riiklike arenguprogrammide kohapealseks nõustamiseks. Kõigele lisaks valmistavad nad ette spetsialiste kohalikule ettevõtlusele (millel on suurte linnade tööturuga keeruline konkureerida). Kõike seda tuleb toetada ning edasi arendada.
33. Tallinnas peab olema tugev ja esinduslik ülikooli esindus. Lisaks õigusteadusele tuleks kaaluda ka teiste erialade õpetamise laiendamist Tallinna.

Rahvusvaheline koostöö

34. Ülikoolil on vaja Aasia strateegiat, et prioritseerida Aasia-suunalist välisuhtlust ning arvestada muutnud geopoliitilist olukorda maailmas.
35. Läbi tuleb vaadata ning anda hinnang ülikooli osalemise vajadusele erinevates ülikoolide võrgustikes.
36. Enlight võrgustiku koostöö tuleb rakendada lisaks võimalikele ühistele teadusprojektidele ka ühise interdistsiplinaarse õpetamise teenistusse.

Muud teemad

37. Ülikooli kaubamärk on tugev ja tuntud nii Eestis kui ka välismaal ja seetõttu ei tohi karta turunduslikel eesmärkidel ja eelkõige välisturule suunatud tegevustes uute kaubamärkide teket. Nende kasutamine Eestis peab aga olema väga selgelt ja ühemõtteliselt reglementeeritud.
38. Ülikooli mainekujunduse oluliseks osaks on meened. Peahoones peab olema ülikooli meenete pood koos tänasest palju suurema valikuga. Samuti on oluline, et meenete valik oleks kaasaegne ja muutuks perioodiliselt.
39. Tähelepanu tuleb pöörata vilistlastegevuse võimestamisele koos tudengi- ja erialaseltsidega. Vilistlaste kokkusaamisi tuleb korraldada aastakäikude või lähedaste aastakäikude kaupa, et suurendada erinevate lendude huvi osalemise vastu ning suunata meie vilistlaste kaasamisele suunatud tegevusi paremini. Vilistlastegevuse aktiivsuse kasvule aitaks kaasa ka tihedam koostöö Ülikooli Sihtasutusega.
40. Toetada tuleks vabade kunstide professuuri sarnase institutsiooni loomist ka teistesse valdkondadesse.